

اتیولوژی آرتروزهای حاد در بیماران مراجعه کننده به بیمارستان شهید بهشتی بابل (۷۴-۷۸)

دکتر بهزاد حیدری^{۱*}، دکتر محمدرضا خصوصی نیاکی^۲

۱- دانشیار گروه داخلی دانشگاه علوم پزشکی بابل ۲- استادیار گروه داخلی دانشگاه علوم پزشکی بابل

سابقه و هدف: آرتروز علامتی شایع و اغلب جزو نخستین نشانه‌ها در بیماریهای عضلانی اسکلتی است که علل آن با توجه به ارتباط اغلب بیماریهای مفصلی با زمینه ژنتیکی و عوامل محیطی در نژادها و جمعیت‌های مختلف متفاوت می‌باشد. مطالعه حاضر بمنظور آگاهی از اتیولوژی آرتروزهای حاد در بابل انجام شده است.

مواد و روشها: تأیید آرتروز بر اساس علائم بالینی و معاینه فیزیکی و تشخیص علت آن با توجه به معیارهای تشخیصی موجود برای بیماریهای روماتیسمی انجام شد. بیمارانی که بعلت آرتروز حاد مراجعه کرده و از شروع بیماری آنها کمتر از چهار هفته گذشته بود و سن آنها ۱۶ سال یا بالاتر بود مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها: از ۱۲۲ بیمار مورد بررسی ۲۶٪ بعلت مونوآرتروز حاد، ۵۶٪ با اولیگوآرتروز حاد و ۱۸٪ با پلی آرتروز حاد مراجعه کردند. شایعترین علت مونوآرتروز حاد در این منطقه نقرس، شایعترین علت اولیگوآرتروز حاد آرتروز واکنش و تب‌روماتیسمی و شایعترین علت پلی آرتروز حاد، آرتروز واکنش و تب‌روماتیسمی، آرتروز روماتوئید و لوپوساریتماتو بود.

نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که در منطقه بابل علت آرتروز حاد در سنین بالا نقرس و در سنین متوسط آرتروز واکنش و آرتروز روماتوئید و در سنین پائین‌تر تب‌روماتیسمی و لوپوساریتماتو است. **واژه‌های کلیدی:** آرتروز، علت، مونوآرتروز حاد، اولیگوآرتروز حاد، پلی آرتروز حاد.

مقدمه

درمان ممکن است با ضایعات تخریبی غیرقابل برگشت مفصلی همراه باشد (۲). اتیولوژی آرتروزها در جمعیت‌ها و نژادهای مختلف متفاوت است و در کشورهای مختلف یا مناطق مختلف یک کشور یا حتی جمعیت‌های خاص یک ناحیه با نواحی دیگر متفاوت می‌باشد زیرا شیوع اکثر بیماریهای روماتیسمی با زمینه

بیماریهای عضلانی اسکلتی نشانه‌های بالینی متنوعی دارند و آرتروز علامت شایعی است که در اکثر بیماریهای روماتیسمی جزو نخستین تظاهرات بیماری بشمار می‌آید (۱) و می‌تواند بصورت تدریجی یا حاد ظاهر نماید. در بیماریهایی که با آرتروز حاد شروع می‌شوند در تشخیص و درمان فوری بیماری اهمیت زیادی دارد، زیرا تأخیر در

بیماران مراجعه کننده به درمانگاه تخصصی داخلی بیمارستان شهید بهشتی بابل انجام شده و بیمارانی وارد مطالعه شدند که مدت شروع علائم آنها کمتر از چهار هفته بوده و سن ۱۶ سال یا بالاتر داشتند.

وجود آرتریت حاد با معاینه، شرح حال و بر اساس وجود درد مفصل در لمس، حرکت فعال و غیر فعال، تورم مفصل تأیید شد. در معاینه بیماران علاوه بر تاریخچه به نوع و تعداد مفاصل مبتلا توجه شده است. همه مفاصل محیطی و محوری معاینه شدند و هر بیمار بر اساس تعداد مفاصل درگیر در هر یک از گروههای مونوآرتریت، اولیگوآرتریت و پلی آرتریت که بترتیب با درگیری یک مفصل، دو تا چهار مفصل و پنج مفصل یا بیشتر همراه هستند، قرار گرفتند. روشهای تشخیصی معمول که برای بیماران مبتلا به آرتریت های حاد توصیه شده است (۸-۹) برای هر یک از بیماران مورد مطالعه بکار رفته است. از بیماران مونوآرتیکولر و اکثریت بیماران اولیگوآرتیکولر آرتروستز بعمل آمد و مایع مفصلی از نظر تعداد سلولهای التهابی، کریستال و میکروب بررسی شد. رادیوگرافی مفصل و آزمایشات تشخیصی لازم با توجه به علائم بیماران در صورت نیاز انجام شد و تشخیص نهایی هر بیماری بر اساس معیارهای تشخیصی موجود برای بیماریهای روماتیسمی تأیید شد (۱۰). بیمارانی که جهت آزمایشات تشخیصی کامل، همکاری نداشتند و بیمارانی که در مدت مطالعه تشخیص قطعی آنها معلوم نشده بود از مطالعه کنار گذاشته شدند. در مدت مطالعه ۱۳۳ بیمار (۷۶ مرد و ۵۷ زن) با محدوده سنی ۱۶ تا ۸۱ سال واجد شرایط مطالعه بوده اند.

یافته ها

یافته ها نشان داد که ۲۶٪ افراد بعلت مونوآرتریت، ۵۶٪ اولیگوآرتریت و ۱۸٪ با پلی آرتریت مراجعه کردند. با توجه به معیارهای تشخیصی علت آرتریت بترتیب شیوع در هر یک از گروههای بیماران در جدول ۱ نشان

ژنتیکی و عوامل محیطی ارتباط دارد و تنوع نژادی، قومی و فرهنگی یا حتی تغذیه و آب و هوای مناطق جغرافیایی سبب تنوع اتیولوژیک آرتریت ها در جمعیت های مختلف می گردد (۳-۵). لذا در تشخیص علت آرتریت در هر بیمار علاوه بر نوع باید به تعداد مفاصل مبتلا، سن، جنس بیمار، تنوع نژادی، پراکندگی ژنهای مستعد بیماری و عوامل خطر آنها توجه داشت.

با وجودیکه در سالهای اخیر تحقیقات وسیعی در زمینه پاتوژنز و درمان بیماریهای روماتیسمی بعمل آمده است ولی شناسایی علت آرتریت ها در جمعیت های مختلف مطالعات انجام شده محدود بوده و تعداد کمی از بیماریهای روماتیسمی را شامل می شود. بطوریکه بررسی مقالات ۲۰ سال اخیر مدلاین نشان می دهد مطالعات جدی در این زمینه انجام نشده و یا مطالعات انجام شده ناچیز است (۶-۷). با توجه به اهمیت تشخیص سریع علت آرتریت های حاد برای جلوگیری از ضایعات غضروف مفصلی، اطلاع از فراوانی بیماریهایی که سبب آرتریت حاد در هر منطقه می شوند می تواند به تشخیص بیماری کمک نماید. در استان مازندران بیماریهای مفصلی نسبتاً شایع هستند. بیمارستان شهید بهشتی بابل یکی از مراکز درمانی شناخته شده ای است که بیماران مفصلی مستقیماً یا از طریق معرفی مراجعه می نمایند. تعداد قابل توجهی از این بیماران بعلت آرتریت حاد مراجعه می نمایند که بصورت سرپایی یا بستری مورد بررسی قرار می گیرند. تاکنون مطالعه ای از شیوع بیماریهای روماتیسمی در این منطقه بعمل نیامده است و اطلاع ما از اتیولوژی بیماریهایی که با آرتریت حاد شروع می شوند ناچیز است. بمنظور شناسایی علت آرتریت حاد در شهرستان بابل کلیه بیماران مراجعه کننده با آرتریت های حاد طی چهار سال مورد بررسی قرار گرفتند.

مواد و روشها

این مطالعه بین سالهای ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸ بر روی

موارد تب روماتیسمی است. محدوده سنی بیماران مبتلا به آرتروز واکنشی در مردان ۴۰-۱۹ و در زنان ۴۷-۲۳ سال بوده است. سن بیماران مبتلا به آرتروز واکنشی بالاتر از بیماران تب روماتیسمی بوده است (بترتیب 30 ± 7 سال در مقابل 25 ± 9 سال، $P < 0.001$). علل دیگر اولیگوآرتروز حاد در جدول ۱ نشان داده شده است. میانگین سنی بیماران نفرسی که با اولیگوآرتروز مراجعه کرده اند ۴۲ سال بود.

در بیماران مبتلا به پلی آرتروز حاد که اکثرآزن هستند تب روماتیسمی و آرتروز واکنشی هر کدام در ۲۵٪ موارد علت بیماری را تشکیل داده اند. در این گروه نیز میانگین سنی بیماران آرتروز واکنشی (30 ± 7) بیش از بیماران تب روماتیسمی (25 ± 9 سال) است.

در ۲۱٪ موارد آرتروز روماتوئید با میانگین سنی ۴۱ سال و در ۱۷٪ موارد لوپوس اریتماتوسیتیک با میانگین

داده شده است. از ۱۳۳ بیمار مراجعه کننده در ۷۵٪ بیماران علت بیماری بترتیب شیوع، آرتروز واکنشی (۲۹٪)، نفرس (۲۶٪) و تب روماتیسمی (۲۰٪) بوده است. درصد شیوع هر یک از این بیماریها در هر گروه از بیماران تفاوت دارد (جدول ۱).

در بیماران مونوآرتروز که ۹۴٪ آنها مرد هستند شایعترین علت نفرس است که ۸۵٪ کل بیماران و ۸۹٪ بیماران بیش از ۴۰ سال را شامل شده است. میانگین سنی بیماران مبتلا به نفرس که بعلت مونوآرتروز حاد مراجعه کرده اند، ۵۶ سال می باشد. علل دیگر مونوآرتروز حاد همانطور که در جدول ۱ نشان داده شده است آرتروز واکنشی، سارکوئیدوز، روماتیسم پالندرومیک و نفرس کاذب بوده است.

علت بیماری در بیمارانی که بعلت اولیگوآرتروز مراجعه کرده اند در ۴۱٪ موارد آرتروز واکنشی و در ۲۷٪

جدول ۱. خصوصیات بیماران مورد مطالعه و اتیولوژی آرتروزهای حاد در بیماران مراجعه کننده به

بیمارستان شهید بهشتی بابل (۷۸-۷۴)

مجموع	پلی آرتروز	اولیگوآرتروز	مونوآرتروز	خصوصیات بیماران و بیماری
۵۷	۲۰	۳۵	۲	زن
۷۶	۴	۴۰	۳۲	مرد
۳۷	34 ± 13	31 ± 13	53 ± 17	سن
				اتیولوژی آرتروزهای حاد (٪)
۳۹ (۲۹٪)	۶ (۲۵٪)	۳۱ (۴۱٪)	۲ (۶٪)	آرتروز واکنشی
۲۶ (۲۰٪)	۶ (۲۵٪)	۲۰ (۲۷٪)	۰	تب روماتیسمی
۳۴ (۲۶٪)	۰	۵ (۷٪)	۲۹ (۸۵٪)	نفرس
۵ (۴٪)	۵ (۲۱٪)	۰	۰	آرتروز روماتوئید
۴ (۳٪)	۴ (۱۷٪)	۰	۰	لوپوس اریتماتو
۶ (۴٪)	۲ (۸٪)	۴ (۵٪)	۰	واسکولیت
۶ (۴٪)	۰	۵ (۷٪)	۱ (۳٪)	سارکوئیدوز
۳ (۲٪)	۰	۳ (۴٪)	۰	بیماری بهجت
۴ (۳٪)	۰	۳ (۴٪)	۱ (۳٪)	روماتیسم پالندرومیک
۳ (۲٪)	۰	۳ (۴٪)	۰	اریتماندوزوم
۲ (۲٪)	۰	۱ (۱٪)	۱ (۳٪)	نفرس کاذب
۱ (۱٪)	۱ (۴٪)	۰	۰	هیپاتیت B
$133 (100\%)$	$24 (100\%)$	$75 (100\%)$	$34 (100\%)$	جمع

ظاهر شوند عمدتاً بصورت اولیگوآرتریت حاد تظاهر می نمایند که با توجه به تظاهرات غیر مفصلی و آزمایشات تکمیلی مشکل تشخیصی ندارند. بخشی از نتایج این مطالعه با اطلاعات موجود در منابع طبی (۱۲-۴۱۰) مطابقت دارد. تنها تفاوت موجود در این بررسی عدم مشاهده آرتریت عفونی است که یکی از علل شایع مونوآرتریت حاد گزارش می شود (۲). با توجه به اینکه بیماران مورد مطالعه همگی مراجعه کنندگان به درمانگاه داخلی بوده اند، مواردی از بیماران را که به بخشهای اورژانس یا درمانگاههای جراحی مراجعه کرده اند شامل نشده است لذا هیچ مورد از آرتریت عفونی حاد تشخیص داده نشده است. معمولاً بیماران مبتلا، آرتریت های عفونی مراجعه کننده به درمانگاههای داخلی افرادی هستند که زمینه قبلی بیماری داشته و تحت درمان طبی قرار دارند و اغلب تابلوی حاد ندارند و لذا شرایط ورود به مطالعه را نداشته اند.

بطور خلاصه می توان نتیجه گرفت که در منطقه بابل، در سنین بالا علت آرتریت حاد عمدتاً نقرس و در سنین متوسط آرتریت واکنشی و آرتریت روماتوئید و در سنین پائین تر در بالغین تب روماتیسمی و لوپوس اریتماتو است که باید در تشخیص افتراقی مورد توجه قرار گیرد.

سنی ۲۲ سال علل پلی آرتریت را تشکیل داده اند. علل دیگر پلی آرتریت در جدول ۱ نشان داده شده است.

بحث

یافته های این مطالعه نشان می دهد که در این منطقه شایعترین علت مونوآرتریت حاد خصوصاً در افراد بالاتر از ۴۰ سال نقرس است که در سنین پائین تر نیز بصورت اولیگوآرتریت ظاهر می شود. بیماری شایع دیگر در این منطقه آرتریت واکنشی است که در سنین بیش از ۳۰ سال می تواند به هریک از اشکال اولیگوآرتریت، پلی آرتریت و در تعداد کمی از بیماران نیز بصورت مونوآرتریت ظاهر شود. تب روماتیسمی علت شایع آرتریت حاد در سنین زیر ۳۰ سال است که بصورت اولیگوآرتریت یا پلی آرتریت خصوصاً در زنان ظاهر می شود. محدوده سنی بیماران تب روماتیسمی در این مطالعه ۱۶ تا ۵۴ سال بوده است که تعدادی از بیماران سن بالا بعلاوه بیماری با آرتریت حاد مراجعه کرده اند. بیماریهای آرتریت روماتوئید و لوپوس اریتماتو عمدتاً بصورت پلی آرتریت تظاهر می کنند که با توجه به محدوده سنی آنها براحتی تشخیص داده شوند. علل دیگر آرتریت های حاد در این منطقه که می توانند بصورت درگیری یک یا چند مفصل

*****

References

1. Fries JF, Mitchel DM. Joint pain or arthritis. JAMA 1970; 235: 199-204.
2. Baker DG, Schumacher H. Acute monoarthritis. N Engl J Med 1993; 329: 1013-20.
3. Ferguson G, Shultz JM, Bisno A. Epidemiology of acute rheumatic fever in a multiethnic, multiracial urban community. J Infect Dis 1991; 164: 720-5.
4. Silman A. Epidemiology of the rheumatic disease. in: Madison P, Isenberg D, Woo D, Glass D (eds). Oxford Textbook of Rheumatology, 1998; pp: 811-28.
5. Kaur S, Kumar D, Guover A, et al. Ethnic difference in expression of susceptibility markers in rheumatic fever. Int J Cardiol 1998; 64: 9-14.

6. Bilekot R, Koubemba G, Nkuua J. Etiology of oligoarthritis in equatorial Africa, A retrospective study of 80 cases in Brazzaville. *Vongo Rev Med Intern* 1999; 20: 408-11.
7. Frak Monari AC, Ayola -Alcala H, Martnez -Cairo S. Causes of arthritis in childhood Relation to age, sex and affected joints. *Bol Med Hosp Infant Mex* 1980; 37: 153-61.
8. Lithman K. A rational approach to the diagnosis of arthritis. *Am Fam Physician* 1996; 53: 1295-300.
9. American College of Rheumatology AD Hoc Committee on Clinical Guidelines for the initial evaluation of the adult patients with acute musculoskeletal symptoms. *Arthritis Rheum* 1996; 39: 1-8.
10. Felson D. Epidemiology of the rheumatic disease. In: Koopman W, Mc carty D, (eds). *Arthritis and allied conditions* Williams & Willkins, 1997; pp: 3-53.
11. Scutellari P, Or zinc D C, Castadi G, Francischini T. Monoarthritis. *Radiol Med Torino* 1995; 90: 689-98.
12. Emmerson E. The management of gout. *N Engl J Med* 1999; 334: 445-51.